

Rok temu zmarł mój ojciec. W testamentie zapisał mi cały swój majątek (lokal mieszkalny). Siostra pozwała mnie o zapłatę zachowku. Czy mogę się jakoś bronić przed obowiązkiem zapłaty zachowku?

Zgodnie z art. 991 § 1 k.c., gdy spadkodawca rozporządzi swoim majątkiem na wypadek śmierci (tzn. pozostawi testament), to osoby najbliższe (zstępni, małżonek i rodzice spadkodawcy), które dziedziczyłyby z mocy ustawy, a zostały pominięte w testamentie, mają prawo do dochodzenia zachowku od spadkobiercy testamentowego.

Jeżeli uprawniony do zachowku jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni, to należą mu się dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału.

W Pana przypadku, gdy spadkodawca miał dwoje dzieci, a cały swój majątek zapisał w testamentie synowi, to córka jest uprawniona do dochodzenia zachowku od Pana jako spadkobiercy testamentowego.

Spadkobierca obdarowany (pozwany) ma kilka możliwości obrony w postępowaniu sądowym.

Po pierwsze, pamiętać należy, iż roszczenie o zachówek przedawnia się z upływem lat 5 od ogłoszenia testamentu. Zarzut przedawnienia pozwany powinien wyraźnie zgłosić w toku procesu, ponieważ sąd nie uwzględni przedawnienia z urzędu.

Po drugie, jeżeli pozwany kwestionuje wartość majątku spadkowego podaną w pozwie o zachówek, powinien w toku postępowania wnioskować o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego, który wyceni ruchomości (np. meble) i nieruchomości (np. lokal mieszkalny, działkę niezabudowaną) stanowiące majątek spadkowy. Im niższa wartość majątku spadkowego, tym niższa kwota zachowku należnego powodowi.

Pozwany może bronić się także poprzez powołanie na klauzulę generalną wyrażoną w art. 5 k.c. – zasady współżycia społecznego. Pozwany powołując się na klauzulę zasad współżycia społecznego, może wnosić o oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o obniżenie kwoty należnego zachowku. Na klauzulę z art. 5 k.c. można powołać się jednak wyjątkowo, np. gdy osoba żądająca zachowku za życia spadkodawcy postępowała wobec niego niemoralnie czy nieetycznie, a więc przyznanie zachowku w okolicznościach konkretnej sprawy byłoby niesłuszne i niesprawiedliwe.

Jeżeli poczynił Pan nakłady na nieruchomość spadkową (np. na remont mieszkania) przed datą otwarcia spadku (tj. przed śmiercią ojca), wówczas powinien Pan domagać się odliczenia wartości tych nakładów od wartości rynkowej nieruchomości.

Wartość spadku powinna zostać także pomniejszona o długi spadkowe, w tym m.in. o koszty pogrzebu. Jeżeli poniósł Pan wydatki związane z pogrzebem ojca, to koszty te, ponad kwotę otrzymanego zasiłku pogrzebowego, zalicza się do długów spadkowych (art. 922 § 3 k.c.).

Po kolejne, pamiętać trzeba, iż przy obliczaniu zachowku, dolicza się do spadku darowizny oraz zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę na rzecz uprawnionych do zachowku (zgodnie z przepisami art. 994 – 1000 k.c.).

Na marginesie wskazać należy, iż dobrym rozwiązaniem jest zabezpieczenie się spadkobiercy jeszcze za życia spadkodawcy przed ewentualnym obowiązkiem zapłaty w przyszłości zachowku, np. poprzez dokonanie darowizny nieruchomości z umową dożywocia czy poprzez wydziedziczenie przez spadkodawcę osoby, która w przyszłości byłaby uprawniona do zachowku.